

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик дошкільної освіти

Дипломна робота
магістра

з теми: **«ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ У ДІТЕЙ СТАРШОГО
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО ЗАНЯТЬ ДИТЯЧИМ ДИЗАЙНОМ»**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи DO1-M22,
спеціальності 012 Дошкільна освіта
за освітньо-професійною програмою
Дошкільна освіта
(денна форма здобуття освіти)
Усач Ірина Василівна

Керівник: **Бабюк Т. Й.**,
кандидат педагогічних наук,
доцент

Рецензент: **Підгурний І. С.**,
кандидат мистецтвознавства,
доцент

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДИЗАЙНЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	6
1.1. Дизайнерська діяльність як особливий вид мистецької діяльності людства	6
1.2. Поняття «інтерес» та його зміст в межах дизайнерської діяльності	11
1.3. Перспективи використання занять дитячим дизайном у педагогічній методиці.....	18
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО ЗАНЯТЬ ДИТЯЧИМ ДИЗАЙНОМ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	26
2.1. Характеристика сформованості інтересу старших дошкільників до занять дитячим дизайном.....	26
2.2. Методика та результати дослідження рівнів прояву інтересу до занять дитячим дизайном у дітей старшого дошкільного віку	32
2.3. Вплив та розвиток інтересу у дітей старшого дошкільного віку до занять дитячим дизайном.....	46
РОЗДІЛ 3. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ТА ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО ЗАНЯТЬ ДИТЯЧИМ ДИЗАЙНОМ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	54
3.1. Основні принципи та умови формування інтересу у дітей старшого дошкільного віку до занять дитячим дизайном.....	54
3.2. Характеристика умов та методика формування інтересу старших дошкільників до занять дитячим дизайном	61
3.3. Аналіз ефективності умов формування інтересу у дітей старшого дошкільного віку до занять дитячим дизайном.....	72
ВИСНОВКИ.....	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	87

ВСТУП

В сучасних умовах розвитку суспільства проблема розвитку творчого потенціалу особистості набуває особливої значущості. Передусім, це зумовлено зростаючою потребою суспільства в креативних людях, які здатні жити та діяти в оновленому соціально-економічному середовищі. Прогресивний рух суспільства залежить від тих людей, які можуть творчо мислити, генерувати цікаві, нестандартні ідеї та підходи до виконання роботи, які є творчими, енергійними, здатними самостійно навчатися впродовж життя.

Креативний потенціал особистості не формується сам собою, його розвиток має бути перманентним і посинатися вже з перших років життя дитини. У Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні вказано на те, що в умовах глобалізаційних змін на часі модернізація змісту дошкільної освіти, гуманізація її цілей та принципів, переорієнтація на розвиток особистості дитини як основний ресурс, що визначає поступовий рух суспільства.

Велике значення щодо реалізації основних положень даного нормативного документа має формування компетенцій дошкільника у царині різних видів і жанрів мистецтва. Вирішення завдання щодо формування зазначеної компетентності потребує, перш за все, розробки технологій розвитку інтересу дитини до мистецтва та художньо-продуктивної діяльності.

Проблема формування інтересу до різних видів мистецької діяльності є складною, багатогранною і досліджується представниками різних наук. Методологічні основи формування інтересу особистості досліджували філософи-класики (К. Гельвецій, П. Гольбах, І. Кант, Г. Гегель та ін.), представники сучасної філософської (В. Андрущенко, І. Бойко, Г. Гак та ін.) та соціологічної думки (О. Семашко, Ю. Фохт-Бабушкін та ін.).

Метою дослідження є дослідження організаційно-педагогічних умов формування інтересу дітей старшого дошкільного віку до дизайнерської діяльності.

Завдання дослідження:

1. Обґрунтувати особливості дизайнерської діяльності, розкрити її педагогічний потенціал.
2. Схарактеризувати поняття «інтерес» та проаналізувати його специфіку стосовно дизайнерської діяльності.
3. Розробити критерії, показники та визначити рівні сформованості інтересу до дитячого дизайну у дітей старшого дошкільного віку.
4. Дослідити стан практики закладу дошкільної освіти щодо ефективності проведення роботи з формування у дітей 6-7 років інтересу до дитячого дизайну.
5. Створити експериментальну програму формування дітей старшого дошкільного віку інтересу до дизайнерської діяльності та надати результати її запровадження.

Об'єкт дослідження – процес формування інтересу дітей старшого дошкільного віку до дизайнерської діяльності.

Предмет дослідження – організаційно-педагогічні умови формування інтересу старших дошкільників до дизайнерської діяльності.

Методи дослідження: теоретичні – аналіз психолого-педагогічної, методичної літератури з досліджуваної проблеми, проектування результатів і процесів їх досягнення на різних етапах пошукової роботи; емпіричні – методи збору інформації: бесіди, анкетування, спостереження, узагальнення передового педагогічного досвіду, вивчення педагогічної документації, педагогічний експеримент для перевірки ефективності впровадження розробленої моделі; статистичні – ранжування, математична і статистична обробка отриманих упродовж дослідження результатів педагогічного експерименту.

Практичне значення дослідження полягає у тому, що розроблені теоретичні, діагностичні та експериментальні матеріали дослідження можуть використовуватися педагогами ЗДО у формах підвищення кваліфікації з різних питань художньо-естетичного розвитку дошкільників. Матеріали здійсненої

наукової роботи можуть використовуватися студентами спеціальності «Дошкільна освіта» для написання наукових досліджень з обраного напрямку.

Базою дослідження був заклад дошкільної освіти ясла-садок №3 «Веселка» Березнівської міської ради Рівненського району Рівненської області.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження обговорено на конференціях різних рівнів.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел (52 найменування). Основний текст викладено на 85 сторінках.

ВИСНОВКИ

За першим завданням нами було обґрунтовано особливості дизайнерської діяльності, розкрито її педагогічний потенціал.

За визначенням енциклопедичного довідника, дизайн або художнє конструювання є своєрідним методом проектування предметного середовища. Метою дизайнерської діяльності є забезпечення створення певної галузі соціально та економічно обґрунтованої матеріально-естетичної культури. Конкретне завдання дизайну полягає у формуванні предметних систем, що володіють високими техніко-естетичними (споживчими) властивостями, визначаючими красу та користь об'єкта дизайну. Педагогічна цінність дитячої дизайнерської діяльності визначається у можливості залучення дитини до світу перетворювального та декоративного мистецтва, дозволяє їй якнайповніше виявити індивідуальне творче бачення проблеми оновлення навколишнього простору, надання йому більш естетичних і самобутніх рис. Основи дитячої дизайн-діяльності розглядаються в контексті формування креативності як здатності до творчості та вияву оригінальності.

За другим завданням нами обґрунтовано таке поняття як «інтерес». Воно передбачає особистісне утворення, що виявляється в персональній неповторності індивіда, суб'єкта. Чинниками поглиблення інтересу є новизна, оригінальність, емоційна привабливість та усвідомленість значущості художньої діяльності по відношенню до предмету, що створюється. Особистісними характеристиками інтересу є емоційне забарвлення особистісної причетності, потреба, пізнавальна спрямованість, дієвість. Показниками інтересу є емоційно-особистісне відношення, наявність потреби в діяльності, пошуково-дослідницький характер діяльності, вольові риси, широта, глибина та стійкість.

Етапами розвитку інтересу є цікавість, допитливість. Важливою умовою формування інтересу є активність особистості. Формування інтересу в дошкільному віці пов'язане із первинними проявами активності у формі

цікавості. У старшому дошкільному віці значення інтересу зростає, він пов'язаний із розвитком самооцінки дітей, здібності до довільної поведінки, до вольових дій, що забезпечують подолання труднощів при прагненні до результату, формуючи упевненість дитини в собі та результатах діяльності. У цьому віці можливе формування відносно стійких інтересів до засвоєних або привабливих видів діяльності. У скороченому вигляді вияви інтересу дітей старшого дошкільного віку до дизайнерської діяльності можна представити наступним чином: емоційні реакції; художньо-образні уявлення; вольові зусилля; творча активність. Аналіз педагогічної і психологічної літератури дозволив визначити «інтерес до дизайнерської діяльності» як емоційно забарвлену спрямованість уваги особистості до різних елементів художньо-перетворювальної діяльності, що виявляється, зокрема, в активному освоєнні способів художньо-естетичної зміни навколишнього, у активній діяльності.

За третім завданням ми розробили критерії та показники та теоретично визначили рівні сформованості інтересу дітей старшого дошкільного віку до дизайнерської діяльності, якими є: когнітивний критерій з такими показниками: уявлення про різні види дизайну (етнодизайну, ландшафтного, дитячого тощо); елементарні знаннями про композицію художнього твору; елементарні знаннями по колористику художнього твору. Мотиваційний критерій з наступними показниками: наявність у дитини бажання створювати нові за образами твори; бажання покращувати зовнішній вигляд твору; зацікавленість у спілкуванні з творами великої естетичної дії. Діяльнісний критерій визначає уміння старших дошкільників працювати в різних техніках художнього конструювання, які наближені до основ ручної праці та таких видів зображувальної діяльності, як аплікація, ліплення, малювання та власне конструювання. Відповідно до цих критеріїв та показників було визначено три рівні сформованості інтересу у дітей 6-7 років до занять дитячим дизайном: достатній, середній, низький.

За четвертим завданням ми дослідили стан практики закладу дошкільної освіти щодо ефективності проведення роботи з навчання дітей 6- 7 років дитячого дизайну через формування у них інтересу до даного виду роботи. У напрямі проведення експериментальної роботи з дітьми, розподілених на дві групи з'ясовано, що тільки 45% дітей мають достатній рівень інтересу до дизайнерської діяльності. Новий для них вид творчої роботи поряд з інтересом викликає невпевненість у власних силах стосовно панування технологій художнього конструювання, а також додаткових видів роботи над поробкою – її декорування, додавання додаткових елементів з метою зміни художнього образу, пошук нових колористичних рішень тощо. 65% дітей засвідчили бажання розробки новітніх технологічних виробів (мобільні телефони, автомобілі тощо) та одягу, проте відсутність навичок творчого конструювання та роботи з різними матеріалами знижують зацікавленість дітей такою роботою та становить головну перешкоду щодо залучення їх до основ дизайнерської діяльності.

Діти старшого дошкільного віку не володіють елементарними знаннями про види та засади дитячого дизайну; їх емоційний відгук на художні образи в мистецьких творах відбувається не асоціативно, а спонтанно, прагнення створювати роботи в новітніх цікавих техніках не підкріплені відповідними вміннями. На підставі аналізу показників констатувального етапу експерименту встановлено кількісні та якісні характеристики сформованості інтересу дошкільників старшого дошкільного віку до дизайнерської діяльності.

За п'ятим завданням нами було створено експериментальну програму формування дітей старшого дошкільного віку інтересу до дизайнерської діяльності «Маленькі чарівники» («Вчимося створювати світ краси») з метою підвищення їхнього інтересу до даного виду роботи. Програма спрямована на розв'язання наступних педагогічних завдань: формування уявлень та знань про види (етнодизайн, фітоаранжування, сценічний дизайн, декоративно-просторове конструювання) та основи технік художньоперетворювальної (дизайнерської) діяльності (оригамі, ікебана, декорування, флористика);

утвердження та закріплення позитивних вражень і переживань у процесі ознайомлення з різноманітними аспектами дизайну; формування умінь і навичок дизайну у власній практичній діяльності.

Нами проводилася робота з педагогами у таких формах підвищення методичного рівня, як-от: зустріч «за круглим столом», семінар «Дизайн – це мистецтво, чи реалії нашого побуту?», диспут «Чи сучасний я вихователь? (мистецького спрямування)», консультації.

Зіставлення даних констатувального й контрольного етапів експериментального дослідження дозволили дійти висновку про ефективність роботи з розвитку інтересу дітей старшого дошкільного віку до художньо-перетворювальної (дизайнерської) діяльності. Так, в ЕГ чисельність дітей з достатнім рівнем зросла з 19% на констатувальному етапі до 31% по запровадженню програми. Середній рівень посіло 55% дітей, залучених до процедури контрольного зрізу проти 35% на констатувальному етапі експерименту. Наприкінці дослідження в ЕГ на низькому рівні залишилось 24% дітей, яких констатувальний експеримент виявив 29%.

У той же час, стосовно дітей КГ визначилися значно нижчі результати динаміки сформованості інтересу до дитячого дизайну, коли високий рівень наявний у 29% малюків (попередньо було 27%), середній рівень визначено у 58% відносно 57% на констатувальному етапі. Низький рівень означеної сформованості наявний у 17% малят, яких раніше було 16%.

Аналіз таких результатів засвідчив, що підвищення інтересу дітей є напряду пов'язаним із запровадженням різноманітних, цікавих для дітей форм не тільки практичної художньо-перетворювальної роботи, але й такою, що ознайомлює їх із специфікою дитячого дизайну, відкриває малюкам великі можливості художньо-перетворювальної діяльності

Проведене нами дослідження підтвердило висунуту нами попередньо висунуту гіпотезу. Подальшого дослідження вимагають питання запровадження у практику закладу дошкільної освіти методичних матеріалів, які

уможливлюють підвищення інтересу дітей старшого дошкільного віку до занять дизайнерською діяльністю як художнім конструюванням.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аристова Л. Естетичне ставлення до мистецтва: теоретичні підходи. Мистецтво і освіта. 2007. С. 8.
2. Бабюк Т.Й. Організація дослідницько-експериментальної діяльності дітей у природі. Кам'янець-Подільський. Сисин О. В., 2011. 64 с.
3. Бібік Н. М. Формування пізнавальних інтересів молодших школярів : Наукова думка, 1997. 96 с.
4. Білецький П. О. Мова образотворчих мистецтв. Київ : Мистецтво, 1973. 124 с.
5. Бас О.В. Особливості мистецької діяльності дошкільників. Київ, 2019. 24 с.
6. Беленька Г. В. Види дитячої праці та її вплив на розвиток особистості у дошкільному віці. Київ, 2010. С. 4.
7. Бондарчук Ю.С. Принципи проектування дитячого ігрового середовища в зкладах громадського призначення: дисертація. Харків, 2016. 310 с.
8. Браніцька Т. Р. Поняття «інтерес» у науковій літературі : автореф. Київ, 2003. 21 с.
9. Бутенко О.Г. Розвиток творчих здібностей старших дошкільників на засадах інтеграції художньої дизайнерської та театральної-ігрової діяльності. Умань, 2021. 9с.
10. Газіна І. О. Інноваційні технології в освітній діяльності закладів дошкільної освіти: навч-метод. посіб. Кам'янець-Подільський. Панькова А. С., 2021. 210 с.
11. Газіна І.О. Розвиток логічного мислення у дітей дошкільного віку: метод. посіб. Кам'янець-Подільський. Сисин О. В., 2010. 172 с.
12. Гервас О. Пропедевтика дизайн-освіти дітей у процесі трудового навчання . дис. Умань, 2006. 235 с.

13. Гавриш Н. Формування базових якостей особистості дітей старшого дошкільного віку в ДНЗ : монографія. Харків : Друкарня Мадрид, 2015. 330 с.
14. Гаращенко Л. Художня праця як засіб формування предметно-практичної компетентності у дітей дошкільного віку: Київ, 2019. 11 с.
15. Державний Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (нова редакція)
16. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. Київ, Академвидав, 2014. С. 79-170.
17. Довбня С. Мистецтво ландшафтного дизайну як інструмент основ художньо-конструкторських умінь у дітей старшого дошкільного віку. Київ. 2020. 25 с.
18. Дронова О.О. Зображувальна діяльність як середовище і фактор розвитку творчої особистості в дошкільному дитинстві. Розвиток творчої особистості в системі дошкільної освіти.: М-ли Всеукр. наук.-прак. семінару. – Слов'янськ: СДПУ, 2003. 15 с.
19. Дубас К. Розвиток чуттєвої та емоційної сфери дошкільників засобами зображувальної діяльності. Київ, 2010. 19 с.
20. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія . навч. посіб. Київ, Центр учбової літератури, 2012. 424 с.
21. Естетичне виховання. довідник. Київ. : Мистецтво, 1988. 202 с.
22. Жир Н.В. Дитина і навколишній світ. Людина і суспільство (старша група): навч. книга «Богдан», 2010. 44 с.
23. Запорожану М.І. Навчання дошкільників елементам дизайну як умова розвитку дитячої творчості. Мукачево, 2021. 4 с.
24. Івершинь А.Г. Основи дизайну та художня праця. навч.-метод. посіб. Одеса, 2022. 203 с.
25. Івершинь А.Г., Бостан К.Л. Формування художнього образу в старших дошкільників у процесі дизайну. Київ, 2018. С.28-32.
26. Календар «Українські художні декоративно-ужиткові вироби». – Київ. Мистецтво, 2003. 12 с.

27. Ковшар О.В. Теоретико-методичні засади організації передшкільної освіти : монографія. Кривий Ріг . 2015. 270 с.
28. Козуб І. В. Філософія гуманізації стандартів у дизайні в контексті проектування та експлуатування дитячих ігрових майданчиків. Вісник ХДАДМ. 2006. №3. Серія: «Дизайн просторово-предметного середовища». С. 40-45.
29. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні: Наук.-метод. Посіб. Київ, 2003. 3 с.
30. Котляр В.П. Основи образотворчого мистецтва : методика художнього виховання дітей : навч. посіб. Просвіта, 2003. 188 с.
31. Кириченко Н. Т. Виховує мистецтво : активація творчості дошкільників засобами мистецтва: метод. посіб. Київ: Гроно, 1998. – 99 с.
32. Кремень В. Г. Енциклопедія. Київ : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
33. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка родинного виховання : навч. посіб. Київ : Знання, 2006. 35 с.
34. Лохвицька Л. В. Формування пізнавальних інтересів дітей старшого дошкільного віку в навчально-ігровому середовищі : автореф. Київ, 2000. 22 с.
35. Лохвицька Л. Розвивальне предметне середовище в дошкільних навчальних закладах : навч.-метод. посіб. Київ, 2013. 77 с.
36. Моляко В.О. Функціонування творчого мислення в інформаційно-віртуальному просторі суб'єкта: монографія. Київ – Львів, 2021. 194 с.
37. Матвієнко С. Сучасні підходи до запровадження дошкільної дизайн-освіти. Ніжин, 2019. 5 с.
38. Матвієнко С.І. Художня праця та основи дизайну. навч.посіб. Ніжин, 2016. 67 с.
39. Павелків Р., Цигипало О. Дитяча психологія. Підручн. Київ : Академвидав, 2010. 432 с.
40. Піроженко Т.О. Особистість дошкільника : перспективи розвитку : наук.- метод. посіб. Тернопіль : Мандрівець, 2010. 140с.
41. Половіна О. Як сформувати мистецько-творчу компетентність у дітей. Київ, 2019, С. 36

42. Рагозіна В.В. Вчимося творити у митців: методика художньо-творчої діяльності дитини. Київ, 2020. 16 с.
43. Столяренко О.Б., Бабюк Т.Й. Методи психолого-педагогічного дослідження (курс лекцій та практикум) : навч. посібн. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2019 - 142 с.
44. Стражник Я.В. Особливості розвитку творчої активності дітей 6-7 років засобами художнього конструювання. Ніжин, 2020. 103 с.
45. Сухар В.Л. Ознайомлення із соціально-предметним довкіллям. Старший дошкільний вік . Харків : Ранок, 2017. 240 с.
46. Сучасний дошкільний заклад : середовище для розвитку : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський. 2012. 351 с.
47. Терещенко О.П., Ветлугина О.П. Розвиток творчості старшого дошкільника в образотворчій діяльності. Київ : Світич, 2009. 90 с.
48. Трегуб Н.Є., Принципи проектування дитячого ігрового середовища в зкладах громадського призначення. Автореф.. Харків, 2017. 22 с.
49. Шаповалова Н., Левченко В., Остапюк Г. Моніторинг досягнень дітей дошкільного віку згідно з Базовим компонентом дошкільної освіти. метод. посіб. Тернопіль : Мандрівець, 2021. 228 с.
50. Шевцова О.А. Організація пізнавальної діяльності в ДНЗ. Харків : Вид. група «Основа», 2009. 300 с.
51. Шевчук А. Мистецька освіта дітей //наук-метод. журн. Ізмаїл, 2021. 5 с.
52. Шульга Л. Діяльнісний підхід до формування мистецько- творчої компетентності дитини дошкільного. Запоріжжя, 2020, 6 с.